

Oponentský posudek diplomové práce

Autor DP: Bc. Petr Kačena

Téma DP: Spokojenost a stabilita manželství v závislosti na způsobu seznámení: online vs. offline

Oponent: Mgr. Kateřina Lukavská, Ph.D.

Student Petr Kačena předkládá k obhajobě práci na zajímavé a aktuální téma, které lze širěji zařadit do proudu studií zabývajících se vlivem moderních technologií na mezilidské vztahy. Konkrétně si student klade za cíl ověřit, zda online seznámení partnerů (ve srovnání s tradičním offline) ovlivňuje spokojenost ve vztahu a jeho stabilitu. Téma je dobře ohraničené a relevantní pro psychologii.

Práce je logicky uspořádána. V první polovině (do strany 30) autor definuje teoretická východiska, počínaje obecnějšími (Atraktivita a Spokojenost ve vztahu) a konče konkrétními výzkumnými poznatky o zvoleném tématu (tři výzkumné studie a jejich shrnutí – kapitola 4.4). První tři kapitoly jsou na první pohled až příliš obecné, obsahují však některé relevantní informace pro formulaci vlastního výzkumu – např. v kapitole „Vývoj spokojenosti a rozvodovost“ jsou pojmenovány určité obecně rizikové faktory pro manželství, které by bylo vhodné sledovat ve vlastním výzkumu (např. délka trvání manželství), protože by mohly být zdrojem nepřesnosti výsledků. Ve druhé polovině práce student prezentuje vlastní výzkumné šetření.

Práce s literaturou. Celkově je teoretická část na velmi dobré úrovni, student používá kvalitní a relevantní zdroje a nemá problém s jejich správnou interpretací. Oceňuji i to, že student dobře pojmenovává hlavní metodologické problémy jednotlivých výzkumů (např. zohlednění proměnné věk v analýzách u studie Paula, 2014). Za drobný nedostatek považuji nejasné rozlišování mezi proměnnými „používání online seznámení“ a „online seznamování“, které zahrnuje daleko více různorodých typů online seznámení a logicky je tedy i daleko častěji zastoupeno. To vyplývá i z údajů uvedených na s. 22, kde autor píše, že 3-5% manželství v USA začalo na online seznamce a vzápětí, že 20-30% manželství začalo online seznámením. V rámci kapitoly 4.3 a částečně i 4.4 však autor hovoří takřka výhradně o „používání online seznámení“. Není přitom jasné, jak se tyto dvě proměnné liší vzhledem k výzkumné otázce (*k diskuzi*).

Design. Výzkumné otázky jsou smysluplné a navazují na výzkum Cacioppa (2013). Na úrovni popisu stavu věcí v ČR by ještě kromě hypotézy 1 bylo zajímavé sledovat vztah online/offline seznámení v závislosti na věku respondentů, případně v závislosti na roku začátku vztahu. Hypotéza 4 (jak dobře partner splňoval určitá ideální kritéria od začátku vztahu) je podle mého trochu problematická (což autor do jisté míry reflektuje v diskuzi) – je totiž možné, že respondenti budou odpovídat podle své aktuální spokojenosti, a proto by bylo lepší tuto proměnnou v příslušných testech kontrolovat. Stejně tak by bylo vhodné kontrolovat, zda v obou skupinách dle typu seznámení byla obdobná délka trvání manželství – student v teoretické části dobře definoval některé obecné faktory, které stabilitu manželství ovlivňují – třeba právě délka trvání vztahu – je trochu škoda, že tyto poznatky více nezužitoval ve vlastním empirickém šetření.

Velkou předností výzkumu mělo být bezpochyby množství respondentů. Cílem autora bylo získat reprezentativní vzorek české populace čítající více než 5000 respondentů. Vlivem velmi nízké návratnosti rozeslaných dotazníků a velkého počtu nepoužitelných či

nekompletních dat nakonec soubor čítá něco přes 300 respondentů, ani to však na diplomovou práci není zlé, ba naopak je to spíš nadprůměrné. Nižší počet respondentů je mírnou komplikací kvůli nerovnoměrnému zastoupení zkoumaných skupin (asi jen 30% online seznámených oproti offline a asi jen 30% nestabilních oproti stabilním vztahům) – při použití menšího souboru se tak snadno mohlo stát, že zástupců v „online seznámené nestabilní kategorii“ nebude dost pro statistické zpracování. Autor tento problém v práci reflektuje (na s. 65), což hodnotím pozitivně. Je třeba také pochválit studenta za naplánování a získání reprezentativního vzorku.

Metody sběru dat. Autor použil shodné metody jako uvádějí zahraniční studie, které reportuje v teoretické části. Nutností byl převod těchto metod do češtiny. Mám za to, že se tento převod podařil autorovi celkově velmi dobře, včetně drobných úprav, které přehledně popisuje (např. vyjmutí překrývajících se kategorií u typů online seznámení). Oceňuji, že se autor seznámil s požadavky na překlad psychometrických nástrojů a že ověřoval základní reliabilitu měření (zjišťoval vnitřní konzistenci použitého dotazníku).

Zpracování dat a prezentace výsledků. Student použil pro zpracování dat statistické testování v programu SPSS. V prezentaci statistiky jsou určité nestandardnosti, např. nebývá obvyklé, aby byla uváděna, jak nulová, tak alternativní hypotéza, ale přikládám to snaze studenta o „učebnicový“ postup. Stejně tak se obvykle explicitně neuvádí zvolená hladina statistické významnosti. Také tabulky neodpovídají tradičnímu APA formátu a mnohdy jsou nepřehledné nebo nadbytečné (jejich obsah by bylo lépe prezentovat jen v textu). Celkově ale bylo statistické testování a jeho interpretace provedena správně, jen je zarážející volba neparametrických metod, aniž by byla zmíněna normalita či nenormalita rozložení proměnných. Nezvykle velký prostor je věnován sociodemografickým charakteristikám výzkumného souboru (5 stran), což je ale pochopitelné vzhledem k tomu, kolik bylo věnováno úsilí o reprezentativnost souboru. Je třeba poznamenat, že ani jednu z testovaných ústředních hypotéz se nepodařilo prokázat, výsledky testování však ukazují alespoň trend v souladu s hypotézami. Nejzajímavějším výsledkem se zdá být rozdíl mezi offline seznámenými a online seznámenými v hodnocení partnera na začátku vztahu (hypotéza 4), kde byl prokázán rozdíl mezi skupinami odpovídající třetině až polovině směrodatné odchylky a interpretace je navíc teoreticky plausibilní (větší možnost výběru). Na druhou stranu právě to, že respondenti si byli vědomi, že na online seznamce partnera vybírali podle určitých kritérií, mohlo ovlivnit jejich spokojenost s volbou (vlastně se pochválili, že se jim podařilo naplnit tato kritéria). Určitě by se daly přidat další analýzy, které by zahrnovaly proměnné věku a délku trvání manželství (*k diskuzi*), ale i bez nich je rozsah a obsah empirické části práce dostatečný.

Diskuze. V diskuzi autor shrnuje dosažené výsledky práce v kontextu výzkumů, na které se snažil navázat. Postupuje systematicky, píše srozumitelně.

Celkově je práce na velmi dobré úrovni, práce s literaturou je nadstandardní, stejně jako příprava výzkumu a sběr dat. Určité rezervy jsou ve statistickém zpracování dat (volba neparametrických metod, nezahrnutí některých proměnných jako je věk nebo trvání vztahu do analýz), ale i zde byly nejdůležitější kroky (ověřování hypotéz) provedeny.

Předložená práce Petra Kačeny splňuje nároky kladené na diplomové práce, a proto ji **doporučuji k obhajobě.**

Podněty k diskusi:

- 1) Jak se různé typy online seznámení navzájem liší vzhledem k hypotézám práce? Dá se říci, že u některých typů online seznámení by měl být efekt na spokojenost a stabilitu manželství větší než u jiných?
- 2) Jakým způsobem do vztahu mezi typem seznámení a spokojeností, resp. stabilitou manželství, vstupuje věk respondentů a délka trvání vztahu? Byly online a offline skupina v těchto parametrech vyrovnané?